

**Gender akcioni plan Općine Zenica
2014-2017**

SADRŽAJ

UVOD	3
PRAVNI OKVIR.....	4
OSNOVNI POJMOVI - DEFINICIJE	6
SITUACIONA ANALIZA - OPĆINA ZENICA	9
Geografsko-demografski podaci o Općini Zenica	9
Obrazovanje i cjeloživotno učenje	9
Zaposlenost i kreiranje prilika za zapošljavanje	11
Rodno zasnovano nasilje-direktna asistencija i prevencija nasilja	13
Zdravstvo	16
Participacija žena u političkom životu i donošenju odluka.....	18
Mediji	20
Poglavlje I – OBRAZOVANJE	21
Poglavlje II – CJELOŽIVOTNO UČENJE , OSPOSOBLJAVANJE I KREIRAJE PRILIKA ZA ZAPOŠLJAVANJE	23
Poglavlje III – RODNO ZASNOVANO NASILJE	24
Poglavlje IV – ZDRAVSTVO.....	27
Poglavlje V – POLITIČKI ŽIVOT I DONOŠENJE ODLUKA	28
Poglavlje VI – RODNO SENZITIVNI MEDIJI.....	29
MJERE ZA PRAĆENJE REALIZACIJE GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE ZENICA	29

Gramatička terminologija u pogledu korištenja muškog ili ženskog roda za pojmove u Gender Akcionom Planu (GAP) Općine Zenica za period 2014-2017.godine uključuje oba roda

UVOD

„Medica“ Zenica u saradnji sa Općinom Zenica je inicirala izradu Lokalnog gender akcionog plana (LGAP) Općine Zenica u 2013. god. za period 2014-2017 godina.

S ciljem da inicijativa dobije širu podršku „Medica“ Zenica je u maju 2013. godine organizovala radni sastanak na kojem su prisustvovali predstavnici Općine Zenica, Komisije za ravnopravnost spolova Općine Zenica, vijećnice Vijeća Općine Zenica, predstavnik Agencije ZEDA kao i žene iz 20 ruralnih sredina. Tokom sastanak prezentirana je inicijativa i ista je dobila podršku svih prisutnih, a formirana radna grupa, koju su činili gđa. Dževdana Brajić, gosp. Nebojša Nikolić, gosp. Zijad Softić, gđa. Zekija Hakanović, gosp. Muhsin Ibrahimagic, gđa. Sabiha Husić i gđa. Irma Šiljak, su nastavili aktivnosti na izradi LGAP Općine Zenica. Članovi radne grupe su prisustvovali dvodnevnoj radionici na temu izrada LGAP u junu 2013. godine i nastavili sa radom do finalizacije Nacrta LGAP Općine Zenica. Gender akcioni plan Općine Zenica za period 2014.-2017. godina prati i inkorporira se u Strategiju razvoja Općine Zenica 2012-2022. tj. uklapa se se i doprinosi njenim Strateškim ciljevima kao i realizaciji Gender Akcionog plana Bosne i Hercegovine.

POGLAVLJA GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE ZENICA

Na osnovu identifikovanih problema i potreba lokalne zajednice kroz situacionu analizu, Gender Akcioni plan Općine Zenica za period 2014-2017 sastoji se od sljedećih poglavlja:

Poglavlje I - OBRAZOVANJE

**Poglavlje II - CJELOŽIVOTNO UČENJE I KREIRANJE PRILIKA ZA
ZAPOŠLJAVANJE**

Poglavlje III - RODNO ZASNOVANO NASILJE I NASILJE U PORODICI

Poglavlje IV - ZDRAVSTVO

Poglavlje V - PARTICIPACIJA U JAVNOM I POLITIČKOM ŽIVOTU

Poglavlje VI - RODNO SENZITIVNI MEDIJI

PRAVNI OKVIR

Bosna i Hercegovina je kreirala snažan zakonodavni okvir donošenjem domaćih zakona i ratificiranjem mnogobrojnih međunarodnih dokumenata kojim se obavezala na ostvarivanje jednakosti i ravnopravnosti žena i muškaraca u svim oblastima društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi, a što predstavlja ispunjenje jednog od osnovnih standarda ostvarivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Međunarodni pravni okvir koji tretira ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini

Međunarodni dokumenti na nivou Ujedinjenih nacija

- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, 1948.
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, 1966., sa Opcionim protokolima iz 1966. i 1989. godine
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, 1966.
- Konvencija o zabrani trgovine ljudima i iskorištavanju prostitucije drugih, 1949.
- Konvencija o političkim pravima žena, 1952.
- Konvencija o državljanstvu (statusu) udatih žena, 1957.
- Konvencija o pristanku na brak, minimalnoj dobi za brak i registriranju brakova, 1962.
- Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena -CEDAW, 1979. sa Opcionim protokolom, 1999
- Konvencija o pravima djeteta, 1989.
- Pekinška deklaracija sa Platformom za akciju
- Milenijumski razvojni ciljevi i Milenijumska deklaracija UN-a
- Rezolucija 1325 Vijeća sigurnosti UN („Žene, mir i sigurnost“) -2010.
- Rezolucija 2122 Vijeća sigurnosti UN o ženama, miru i sigurnosti -2013.

Konvencije Međunarodne organizacije rada UN-a (MOR)

- Konvencija 45 o zapošljavanju žena na podzemnim radovima u rudnicima svih kategorija (1935.)
- Konvencija 89 o noćnom radu žena u industriji (revidirana 1948.)
- Konvencija 100 o jednakom nagrađivanju muške i ženske radne snage za rad jednake vrijednosti (1951.)
- Konvencija 103 o zaštiti materinstva (revidirana 1952.)
- Konvencija 111 o diskriminaciji u pogledu zapošljavanja i zanimanja (1958.)
- Konvencija 156 o jednakim mogućnostima i tretmanu za radnike i radnice-radnici sa porodičnim obavezama (1981.)

Međunarodni dokumenti na nivou Vijeća Evrope

- Konvencija o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (CAHVIO) (2011.)
- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, 1950., sa Protokolima Evropska socijalna povelja 1961. -izmijenjena (1996.)
- Preporuke Komiteta ministara Vijeća Evrope
- Najznačajnije preporuke Komiteta ministara Vijeća Evrope u oblasti ravnopravnosti spolova su:
 - Preporuka R(856), br.4, Komiteta ministara državama članicama o nasilju u porodici
 - Preporuka R(90), br.4, Komiteta ministara državama članicama o eliminaciji seksizma u jeziku

- Preporuka R(91), br.11, Komiteta ministara državama članicama u vezi sa seksualnim iskorištavanjem, pornografijom, kao i prostitucijom i trgovinom djecom i omladinom
- Preporuka R(96), br.5, Komiteta ministara državama članicama o usklađivanju poslovnog i porodičnog života
- Preporuka R(98), br.14, Komiteta ministara državama članicama o integriranju rodnog aspekta u javnu politiku
- Preporuka R(2000), br.11, Komiteta ministara državama članicama o mjerama za sprečavanje trgovine ljudima u svrhu seksualnog eksploatiranja
- Preporuka R(2002), br.5, Komiteta ministara državama članicama o zaštiti žena od nasilja
- Preporuka R(2003), br.3, Komiteta ministara državama članicama o balansiranoj učešću žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju
- Preporuka R(2007), br.17, Komiteta ministara državama članicama o standardima i mehanizmima za gender ravnopravnost
- Preporuka R(2007), br.13, Komiteta ministara državama članicama o gender mainstreamingu u obrazovanju
- Deklaracija o ravnopravnosti između žena i muškaraca kao fundamentalnom kriterijumu demokratije

Domaći pravni okvir koji tretira ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini predstavlja:

- Aneks I Ustava Bosne i Hercegovine - Dodatni sporazum o ljudskim pravima;
- Ustav Federacije Bosne i Hercegovine
- Ustav Republike Srpske
- Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" br. 16/03, 102/09, 32/10)
- Izborni zakon BiH (Službeni glasnik BiH broj: Službeni glasnik BiH", broj 23/1, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 77/05, 11/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10 i 18/13)
- Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", br. 59/09)
- Gender Akcioni Plan Bosne i Hercegovine – usvojen 2007.godine od strane Vijeća Ministara BiH
- Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH", broj 20/13)
- Strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine (2013-2017)
- Strategija razvoja Općine Zenica 2012-2022 usvojena od strane Vijeća Općine Zenica
- Sporazum o partnerstvu sa Općine Zenica i nevladinih organizacija, potpisan 29.06.2006.godine
- Protokol o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Ze-do kantona, Ministarstvom unutrašnjih poslova Ze-do kantona, Općinom Zenica, JU Centar za socijalni rad Zenica, Pedagoškim zavodom Zenica, JU Dom-porodica Zenica, JU Dom zdravlja Zenica, JZU Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti, Općinskim sudom u Zenici, U.G. "Romano Centro" Zenica, U.G. "Društvo socijalnih radnika" Zeničko-dobojskog kantona, potpisan 05.07.2010. godine

OSNOVNI POJMOVI - DEFINICIJE

Za bolje razumijevanje rodne problematike, jednakosti i ravnopravnosti spolova neophodno je upoznati se sa definicijama osnovnih pojmova kao što su:

Spol je biološko i anatomske značenje koje identificira osobu kao žensko ili muško (hromosomi, hormoni, genitalni organi). Spol se određuje svakoj osobi tokom rođenja na osnovu izgleda njenih vanjskih genitalija. Rođenjem djeteta obično doktorica/doktor kaže: ženski spol ili muški spol, a tokom odrastanja roditelji, škola, sredina u kojoj žive uče ih da budu dječak ili djevojčica.¹

Rod ukazuje na društveno, kulturalno i historijsko uvjetovane i naučene razlike između muškaraca i žena kao što su izgled, odjeća, ukrasi, uloge, ponašanje. To je ono što tokom cijelog života učimo i shodno tome se ponašamo, a nameće se kroz odgoj i obrazovanje u porodici, vrtiću, školi i zajednici. Na taj način se formiraju rodne uloge, na osnovu kojih nam kažu da pripadamo muškom ili ženskom spolu.²

Rodni identitet je individualni osjećaj rodne osobnosti i pripadnosti, odnosno kako se osoba identificira: kao žensko, muško ili izvan ovih kategorija. Ta naučena ponašanja predstavljaju rodni identitet i uvjetuje rodne uloge.³

Rodne uloge se odnose na različita očekivanja, stavove i ponašanje za koje se u nekim društvima ili kulturama smatra da više pripadaju muškom ili ženskom spolu. Te uloge se uče u porodici od roditelja, u školi od vršnjaka i nastavnog osoblja, usljed običaja, religije, posredstvom medija...⁴

Stereotipi su pojednostavljene i vrlo često iskrivljene mentalne slike. Priroda stereotipa vezanih za **muški spol** uključuju sljedeće karakteristike: fizički su snažni, kratke kose, samostalni su i nezavisni, preuzimaju rizik, takmičarskog duha, ambiciozni, agresivni, bezosjećajni. Dok se **ženski spol** opisuje karakteristikama kao što su: osjećajne, pričljive, nježne, pasivne, fizički privlačne, trebaju zasnovati porodicu i čuvati porodični život... Uobičajeno je u mnogim sredinama da se isto ponašanje muškarca i žene tumači na različit način.

Navedeno ukazuje da još uvijek društvo razmišlja na stereotipan način. Međutim, osobe se oslobađaju stereotipnog razmišljanja onog momenta kada postanu svjesne stereotipa.⁵

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

U svojim oblicima diskriminacija može biti direktna, indirektna, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, poticanje na diskriminaciju i nasilje po osnovu spola⁶

¹ "Dijalogom protiv nasilja"- uputstvo za trening paket, Zilka Spahić-Šiljak i Sabiha Husić, TPO Fondacija i "Medica" Zenica, 2010. godina

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Član 3. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini , prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH" br. 32/10)

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.⁷

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovede ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.⁸

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje ili kojim se postiže takav učinak.⁹

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.¹⁰

Poticanje na diskriminaciju zasnovano na spolu, ako je počinjeno sa namjerom, izjednačava se sa diskriminacijom u smislu člana 3. ovog Zakona.¹¹

Nasilje po osnovu spola- rodno zasnovano nasilje

(1) **Nasilje po osnovu spola** je zabranjeno.

(2) **Nasilje po osnovu spola** je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputavaju osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

(3) **Nasilje po osnovu spola** uključuje, ali se ne ograničava, na:

- a) nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
- b) nasilje koje se dešava u široj zajednici;
- c) nasilje koje počine ili toleriraju organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
- d) nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.¹²

Ravnopravnost spolova znači da su osoba muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.¹³

Ravnopravan tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola.¹⁴

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno učešće po osnovu spola.¹⁵

⁷ Član 4. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“ br. 32/10)

⁸ Ibid.

⁹ Član 5. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“ br. 32/10)

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Član 6. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“ br. 32/10)

¹³ Član 9. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“ br. 32/10)

¹⁴ Ibid.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.¹⁶

Institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova predstavljaju tijela i osobe koja uspostavljaju nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.¹⁷

Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine je strategija kojom se definiraju programski ciljevi za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi.¹⁸

Gender mainstreaming je proces procjene utjecaja na žene i muškarce svih planiranih aktivnosti, uključujući i zakonodavstvo, politike i programe, u svim područjima i na svim nivoima. Krajnji je cilj postizanje ravnopravnosti spolova.¹⁹

Ravnoteža spolova/rodna ravnoteža se odnosi na omjer žena i muškaraca u bilo kojoj datoj situaciji. Ravnoteža spolova je postignuta kada bilježimo jednako učešće ili prisustvo muškaraca i žena. Ovo se ponekad označava i kao gender paritet, tj. **paritet spolova**.²⁰

Neravnoteža spolova/disparitet spolova se odnosi na različitu zastupljenost ili tretman spolova u vezi sa društvenim položajem, situacijom, pravom, odgovornošću, ili drugom oblasti. Takođe se označava kao nejednakost posljedica, međutim, disparitet među spolovima ne proizilazi uvijek iz spolne diskriminacije (npr. sposobnost žena da rađaju), iako je u većini slučajeva naizgled «prirodni» disparitet zapravo posljedica direktne ili indirektno diskriminacije.²¹

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Ekonomsko i socijalno vijeće (ECOSOC) Ujedinjenih naroda

²⁰ Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine, http://www.fgenderc.com.ba/bh/osnovni_poimovi.html

²¹ Ibid.

SITUACIONA ANALIZA - OPĆINA ZENICA

Geografsko-demografski podaci o Općini Zenica

Općina Zenica zauzima teritoriju površine 558,5 km², na kojoj živi 115.134²² stanovnika. Zenica je grad smješten u kotlini rijeke Bosne na nadmorskoj visini 316 metara. Privredni je centar Bosne i Hercegovine.²³

Općina Zenica je po broju stanovnika treća po veličini u Federaciji Bosne i Hercegovine. Na području općine Zenica, u 83 naseljena mjesta, prema preiliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013.godine živi 115.134 stanovnika, što u odnosu na broj stanovnika u ZDK i Federaciji BiH predstavlja 29,89%, odnosno 4,85%. Broj stanovnika u općini Zenica manji je u 2013. za 20,87% u odnosu na stanje prema popisu stanovništva iz 1991. godine. Nažalost preliminarni podaci o popisu stanovništva još uvijek nisu razvrstani po spolu.

Općina Zenica ima gustinu naseljenosti koja je gotovo dva puta veća od prosječne gustine naseljenosti ZDK i dva i po puta veća od prosječne naseljenosti Federacije BiH.²⁴

Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Grad Zenica je regionalni obrazovni centar sa razvijenom mrežom predškolskog, osnovnog, srednjeg i univerzitetskog obrazovanja.

U Zenici su stvoreni uvjeti za smještaj djece predškolskog uzrasta – kada su u pitanju prostor i kadar. Javna ustanova za predškolski odgoj ima 10 objekata. Posljednjih godina koristi se 6 objekata, a ovim vidom obrazovanja obuhvata se godišnje oko 300-400 djece. Jedan dio obdaništa je djelimično obnovljen i stvoreni su bolji materijalno-tehnički uvjeti za obavljanje predškolskog obrazovanja. Preostali objekti zahtijevaju adaptaciju i poboljšanje uvjeta kako bi se podizao kvalitet ovoga vida obrazovanja. U skladu sa zakonskim mogućnostima, egzistiraju i privatna obdaništa²⁵. Na području općine Zenica egzistira ukupno 11 obdaništa i to 6 u okviru Javne ustanove Predškolski odgoj i obrazovanje i 5 privatnih obdaništa.²⁶

Na području općine Zenica postoje 22 osnovne škole i to 18 državnih osnovnih škola i 4 privatne osnovne škole.²⁷

U školskoj 2012/2013. godini, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku FBiH²⁸, broj učenika u osnovnim školama bio je 10413, a od toga ukupno je 5128 djevojčica ili 49,24%, a nastavu u navedenom periodu izvodilo je ukupno 755 nastavnika (osnovne škole koje rade po devetogodišnjem nastavnom planu i programu, osnovne škole za djecu sa posebnim

²² Preliminarni rezultati popisa stanovništva 2013-

http://www.bhas.ba/obavjestenja/Preliminarni_rezultati_bos.pdf

²³ Web stranica Općine Zenica, <http://zenica.ba/index.php?id=104>

²⁴ Strategija razvoja Općine Zenica 2012-2022

²⁵ Web stranica Općine Zenica-

[http://www.zenica.ba/index.php?id=138&tx_newsflexible_article\[id\]=644&cHash=4937d3fe8c](http://www.zenica.ba/index.php?id=138&tx_newsflexible_article[id]=644&cHash=4937d3fe8c)

²⁶ PU Pupoljak, PU Sindibad, PPU Hudhud, PU Alem, PU Mala kretivna škola – izvor informacija Općina Zenica – Služba za društvene djelatnosti

²⁷ Međunarodna osnovna škola Zenica, Privatna ustanova Osnovna škola "Hasan Kjafija Prušćak" Zenica, Privatna osnovna muzička i baletska škola "Amadeus", Montessori škola.

²⁸ Statistički podaci o broju učenika i nastavnog osoblja preuzeti od Federalnog zavoda za statistiku

[http://www.fzs.ba/god_bilteni/Predskolsko%20obrazovanje%20u%202012-](http://www.fzs.ba/god_bilteni/Predskolsko%20obrazovanje%20u%202012-osnovno%20obrazovanje%20kraj%202011-2012%20i%20pocetak%202012-2013%20u%20F%20BiH.pdf)

[osnovno%20obrazovanje%20kraj%202011-2012%20i%20pocetak%202012-2013%20u%20F%20BiH.pdf](http://www.fzs.ba/god_bilteni/Predskolsko%20obrazovanje%20u%202012-osnovno%20obrazovanje%20kraj%202011-2012%20i%20pocetak%202012-2013%20u%20F%20BiH.pdf)

potrebama, osnovne muzičke škole i baletske škole), te od toga ukupno je 540 nastavnica ili 71,52%.

U 12 srednjih škola (11 državnih i 1 privatna škola)²⁹ u Zenici, u školskoj 2012/2013 godini bilo je ukupno 6267 učenika, od kojih 3054 ili 48,73% djevojke, a nastavno osoblje broji 495 od kojih 284 ili 57,37³⁰ su žene.

Zabrinjavajući podaci sa terena odnosno iz dugogodišnjeg iskustva „Medice“ Zenica ali i drugih nevladinih organizacija jesu da veliki broj djevojčica odnosno djevojaka u ruralnim sredinama, pogotovo u onim ruralnim sredinama koje su udaljene od grada 15 i više kilometara, završava samo osnovnu školu odnosno idu do onog stepena obrazovanja koji postoji u ruralnoj sredini, a nakon toga primorane su da prestanu sa školovanjem zbog toga što roditelji nisu u mogućnosti ili ne žele da njihovo dijete odlazi u grad u školu. Stoga je svakako svijetal primjer, inicijativa i postupak Općine Zenica da se sagradi internat za djevojčice koje bi pohađale srednju školu, kao i primjer „Medice“ Zenica koja realizuje programe ekonomskog osnaživanja žena i djevojaka u ruralnim sredinama, ali i marginaliziranih grupa mladih osoba od 18-25 godina, koji spadaju u kategoriju koja je prema Studiji o rasprostranjenosti nasilja u BiH najviše izložena nasilju, kao i koja čini najveću grupu nezaposlenih i nekvalifikovanih osoba na području Općine Zenica prema podacima Zavoda za zapošljavanje FBiH. Više informacija o navedenim problemima pogledati u poglavljima ovog strateškog dokumenta „Zapošljavanje i tržište rada“ i „Rodno zasnovano nasilje“.

Također, neke osnovne škole kao što je Musa Ćazim Ćatić i srednje škole nude programe vandrednog završavanja osnovne škole, odnosno srednjeg obrazovanja i sticanja kvalifikacija. Primjer dobre prakse predstavlja i projekat koji je realizirana u partnerstvu Pedagoškog zavoda Zenica, Ministarstva nauke, kulture i sporta ZDK i Save the Children International, a koji se ticao omogućavanja posebnog brzog programa završavanja osnovne škole za djecu koja nisu imala priliku ili su bila spriječena da se upišu u redovno osnovno obrazovanje.

Kada se posmatra spolna struktura studenata na Univerzitetu u Zenici, odnosno pri osam fakulteta, uočljivo je da od ukupnog broja 4151 upisanih studenata u akademskoj 2012/2013 godini, 60,56% predstavljaju studentice (2514 studentice). Također, od ukupno 122 diplomirana studenta u akademskoj 2012/2013 godini, 92 ili 75,40%³¹ su žene što govori da žene ostvaruju bolje akademske rezultate, ali ipak na tržištu rada su zapostavljenije i „nevidljive“. Više informacija o navedenoj problematici pogledati u poglavlju ovog strateškog dokumenta „Zapošljavanje i tržište rada“.

Gore navedeni podaci ukazuju da je potrebno od školskih dana uvoditi i osvještavati ideju rodne ravnopravnosti, te kreirati okruženje u zajednici gdje će osobe i ženskog i muškog

²⁹ Podaci preuzeti sa web stranice Pedagoškog zavoda Zenica <http://www.pzzdk.gov.ba/Default.aspx?id=149> - Prva gimnazija u Zenici, Druga gimnazija u Zenici, Opća gimnazija "KŠC Sveti Pavao", Srednja muzička škola, Ekonomska škola, Medicinska škola, Tehnička škola, Srednja mješovita škola "Mladost", Mješovita srednja industrijska škola, Mješovita srednja škola, Srednja škola za stručno obrazovanje i radno osposobljavanje i Mjedunarodna srednja škola u Zenici.

³⁰ Statistički podaci o broju učenika i nastavnog osoblja preuzeti od Federalnog zavoda za statistiku - http://www.fzs.ba/god_bilteni/Srednje12-SB189.pdf

³¹ Podaci preuzeti od Federalnog zavoda za statistiku - http://www.fzs.ba/god_bilteni/Visoko%20obrazovanje%20u%20F%20BiH%202012-2013.pdf

spola, bez obzira na njihovu spolnu, nacionalnu, etničku, vjersku ili bilo koju drugu pripadnost, imati jednake mogućnosti i pristup osnovnim pravima kao što je obrazovanje.

Također, neophodno je provoditi programe za dodatno usavršavanje, dokvalifikaciju i prekvalifikaciju kako bi se odgovorilo na potrebe građana i građanki koji nisu imali priliku da steknu formalno obrazovanje ili viši stepen obrazovanja, a kako bi se adekvatno odgovorilo na potrebe tržišta rada i adekvatno pristupilo rješavanju problema zapošljavanja sa posebnim fokusom na žene.

Zaposlenost i kreiranje prilika za zapošljavanje

Na osnovu podataka³² dostupnih o broju nezaposlenih osoba u Zeničko-dobojskom kantonu u aprilu 2013.godine ukupan broj nezaposlenih osoba koje aktivno traže zaposlenje na području ZDK iznosio je 69.378 od čega 34.201 ili 49,29% su žene, dok na području općine Zenica ukupan broj nezaposlenih u mjesecu aprilu 2013.godine iznosi 22.190 što predstavlja 31,98% ukupnog broja nezaposlenih osoba na području kantona. Od ukupno 22.190 nezaposlenih iz općine Zenica, 11.628 ili 52,40% su žene.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, od ukupno 23.409 zaposlenih osoba u martu 2012. godine godini, 15047 ili 64,27% su muškarci a 35,73% žene.

Stopa participacije stanovništva radne dobi na tržištu rada na području općine Zenica veća je od prosječne stope participacije na području FBiH i ZDK.³³

Kvalifikaciona struktura osoba koje aktivno traže zaposlenje na području Zeničko-dobojskog kantona i na području Općine Zenica je sljedeća:³⁴

Kvalifikacija ³⁵	Žene na području ZDK	% žene ZDK	Ukupno ZDK	Žene na području Općine Zenica	% žene općine Zenica	Ukupno Općina Zenica
VSS	1859	65,96%	2818	732	67,59%	1083
VŠS	266	63,33%	420	114	62,63%	182
SSS	8618	60,03%	14354	3069	62,00%	4950
NSS	154	92,21%	167	116	99,14%	117
VKV	64	11,20%	571	47	1,48%	317

³² Podaci preuzeti od Zavoda za zapošljavanje FBiH -april 2013.godine - <http://www.fzzz.ba/>

³³ Strategija razvoja Općine Zenica 2012-2022

³⁴ Federalni zavod za zapošljavanje - april 2013 - <http://www.fzzz.ba/>

³⁵ VSS visoka strucna sprema

VŠS viša školska sprema

SSS srednja strucna sprema

NSS niža strucna sprema

VKV visokokvalifikovani radnik

KV kvalifikovani radnik

PKV polukvalifikovani radnik

NKV nekvalifikovani radnik

KV	10938	39,94%	27383	3596	42,17%	8527
PKV	675	28,60%	2360	241	27,04%	891
NKV	11627	54,57%	21305	3713	60,64%	6123
UKUPNO	34201	49,29%	69.378	11628	52,40	22190

Kvalifikaciona struktura žena koje aktivno traže zaposlenje ukazuje na to da je veći broj nekvalifikovanih žena u odnosu na muškarce, i žena sa nižom stručnom spremom a znatno manji broj prekvalifikovanih žena u odnosu na muškarce, što ukazuje na potrebu realizacije programa za dodatne kvalifikacije, prekvalifikacije specifično namijenjene za žene. Primjer dobre prakse u ovoj oblasti predstavlja dugogodišnji rad „Medice“ Zenica u partnerstvu sa Općinom Zenica i JU Služa za zapošljavanje ZDK, kroz realizaciju programa ekonomskog osnaživanja za žene i djevojke kroz obuke za zanimanja (krojenje, šivanje, tapaciranje, rad na mašini za printanje na tekstilu, frizerski i manikerski kurs) i edukaciju za životne vještine koje se odvijaju u edukativnom centru „Medice“ Zenica već 15 godina, a od 2009.godine i u ruralnim sredinama Općine Zenica (Arnauti, Briznik, Vrselje, Lokvine, Babino, Orahovica, Starina, Smajići, Kolići, Bistrica, Šerići, Vukotići, Jastrebac), ali i na području Općine Zavidovići (Kovači) i Općine Žepče (Begov Han).

Također, zabrinjavajući podatak jeste da je znatno veći broj nezaposlenih žena (65,97%) koje imaju višu i visoku stručnu spremu u odnosu na muškarce kako na području Općine Zenica tako i na području ZDK.

Starosna struktura o nezaposlenim osobama dostupna je samo za područje kantona

Starosna dob	Žene na području ZDK	Ukupno (muškarci i žene) ZDK
15-19 godina	865	1824
20-24 godine	4991	10460
25-29 godina	5928	10979
30-34 godine	4815	8943
35-39 godina	4076	8158
40-44 godina	3891	7717
45-49 godina	3884	7519
50-54 godine	3225	6851
55-59 godina	1869	4899
60 i više godina	657	2210

Iz navedenih podataka vidi se da je najkritičnija starosna dob za zaposlenje žena u rasponu od 20 do 49 godina. Ipak na prvom mjestu, pojedinačno posmatrano, najveći broj nezaposlenih žena je u starosnoj grupi između 25-29 godina, a odmah zatim dolazi starosna grupa od 20 do 24 godine. Imajući sve gore navedeno na umu jako su važne inicijative koje je Save the Children zajedno sa partnerima "Medica" Zenica, Pedagoški zavod Zenica, Metalurški institut Zenica, pokrenuo program ekonomskog osnaživanja marginaliziranih grupa mladih starosne dobi između 19 i 25 godina. Na ovaj način nastoji se da se osnaže i kvalifikuju mlade osobe kako bi postali konkurentna radna snaga na tržištu rada, ali i umanjili rizici od njihove izloženosti nasilju (djevojke starosne dobi 18-24 najčešće su izložene nasilju prema

rezultatima studije o rasprostranjenosti karakteristikama nasilja nad ženama u BiH³⁶), kao i umanjili rizici radne ili bilo kojeg drugog oblika eksploatacije.

Rodno zasnovano nasilje-direktna asistencija i prevencija nasilja

Rezultati Studije o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja nad ženama u BiH³⁷ provedene na uzorku od 3.300 domaćinstava s područja BiH, ukazuju na to da svaka četvrta žena u u Bosni i Hercegovini žrtva je nasilja, a svaka deseta je to doživjela u posljednjih godinu dana. Također, rezultati ukazuju da je psihičko nasilje najrasprostranjenije sa ukupnom stopom prevalencije 41,9% tokom života i 10,8 % u posljednjih godinu dana života. Odmah iza psihičkog nasilja, po rasprostranjenosti dolazi fizičko nasilje sa stopom prevalencije na životnom nivou od 24,3%, a tokom posljednjih godinu dana 2,4%. Studija također, ukazuje na to da su počinioci nasilja u 71,5% slučajeva sadašnji ili bivši partneri žena, te da su mlađe žene više izložene nasilju nego starije (stopa prevalencije kod žena starosti 18-24 godine iznosi 56,38%, a kod starijih od 65 godina 44,2%). U studiji, koja je provedena na uzorku od 3.300 domaćinstava s područja BiH, ističe se da su stope prevalencije nasilja nad ženama u porodici više u seoskim nego u gradskim sredinama (49,2% prema 44,3%), te da loša materijalna situacija povećava rizike od nasilja u porodici. U porodicima u kojima je utvrđeno nasilje nad ženama izraženiji su patrijarhalni stavovi prema rodnim ulogama, iako su ovakvi stavovi općenito visoki. U studiji se ističe da svijest žena o prepoznavanju nasilja nije dovoljno razvijena, te žene koje su i pretrpjele nasilje ne prepoznaju to i ne vide sebe kao žrtve/preživjele nasilja, iako žene načelno u većini slučajeva smatraju da se nasilje treba prijaviti i potražiti pomoć i podršku, prema rezultatima studije samo 5,5% žena koje su izložene nasilju je zaista i potražilo pomoć i podršku. Razlozi navedeni u studiji o neprijavlivanju nasilja od strane žena su da žene nisu smatrale da im treba pomoć, nisu znale kome se obratiti, bilo ih je strah, sramota, nemaju visoko povjerenje u institucije i slično.

Ovi podaci ukazuju da je nasilje nad ženama doista gorući problem u društvu u čije rješavanje treba da se uključe i profesionalci i građani.

Na području Općine Zenica već od 1993.godine aktivno radi i djeluje nevladina organizacija „Medica“ Zenica koja svojim skoro dvadestogodišnjim radom i djelovanjem nastoji u saradnji sa drugim institucijama, ustanovama i organizacijama (domaćim i međunarodnim) da odgovori na potrebe najugroženijih kategorija u društvu - žena i djece žrtava/preživjelih traume i nasilja.

Općina Zenica, odnosno rad relevantnih aktera u području zaštite i prevencije traume i nasilja predstavljaju primjer dobre prakse u Bosni i Hercegovini ali i šire, jer su uspostavljeni funkcionalni referalni mehanizmi za pružanje adekvatne, brze i efikasne podrške i pomoći žrtvama/preživjelim traume i nasilja kroz potpisivanje Protokola o međusobnoj saradnji u radu na prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici na lokalnom i kantonalnom nivou, kao i kroz uspostavu prve u BiH, ali i na Balkanu, institucionalne mreže za podršku žrtvama i žrtvama/svjedocima u predmetima ratnih zločina, seksualnog nasilja i drugih krivičnih djela. Također, uspostavljeni su i referalni mehanizmi za djecu koja se pronadu u prosjačenju, pod

³⁶ Studija "Rasprostranjenost i karakteristike nasilja nad ženama u BiH", Agencija za ravnopravnost spolova BiH, juni 2013.godine - http://www.arsbih.gov.ba/images/documents/studija_prevalenca.pdf

³⁷ Ibid.

sumnjom da su izložena radnoj ili drugoj eksploataciji kao i djecu koja su direktno ili indirektno izložena nasilju u porodici i zajednici kroz rad Dječijeg dnevnog centra „Medice“ Zenica i koordinisanu saradnju Općine Zenica, JU Centar za socijalni rad Zenica, Policijske uprave Zenica i „Medice Zenica. Referalni mehanizmi za žrtve nasilja u porodici i zajednici i djecu koja se pronadu u prosjačenju na području Općine Zenica i ZDK, kao i institucionalna mreža za podršku žrtvama svjedocima, uspostavljeni su na inicijativu „Medice“ Zenica, a uz partnerstvo, aktivan rad i doprinos relevantnih aktera u Općini Zenica i Zeničko-dobojskom kantonu³⁸.

Nažalost jedinstvena baza podataka o nasilju na području Bosne i Hercegovine ne postoji, međutim Općina Zenica odnosno Koordinaciono tijelo koje je uspostavljeno na inicijativu „Medice“ Zenica, a kojeg čine gore navedeni akteri u polju zaštite i prevencije od nasilja u porodici, koji su potpisali Protokol o međusobnoj saradnji u radu na zaštiti i prevenciji od nasilja u porodici, uspostavilo je jedinstvenu bazu podataka o poduzetim intervencijama žrtvama nasilja u porodici.

Tabelarni prikaz pruženih prvih intervencija žrtvama nasilja koje dolaze sa područja općine Zenica

r.b	Naziv institucije/ustanove/ organizacije	Broj poduzetih intervencija u 2011.god.	Broj poduzetih intervencija u 2012.godini	UKUPNO
1.	Policijska uprava Zenica	206	272	478
2.	JU Centar za socijalni rad Zenica	85	105	190
3.	Sigurna kuća /Krizni centar/Prihvatna stanica “Medica” Zenica*	40	24	64
4.	Psihološko savjetovalište “Medica” Zenica	71	99	170
5.	SOS telefon “Medica” Zenica	13	16	29
6.	JU Dom zdravlja Zenica	36	70	106
7.	Općinski sud u Zenici	12	39	51
8.	JU Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti	8	8	16
	UKUPNO	471	633	1104

*Prikazani podaci u tabeli za servise „Medice“ Zenica, odnose se samo na žrtve sa područja općine Zenica koje su bile zbrinute i podržane u „Medici“ Zenica u navedenom periodu. Ukupan broj osoba sa područja cijele Bosne i Hercegovine koje su u periodu **2011. -2012.godina** bile zbrinute i dobile sveukupnu podršku i pomoć kroz servise „Medice“ Zenica je sljedeći:

- u Sigurnoj kući /Kriznom centru/Prihvatnoj stanici “Medica” Zenica bilo je zbrinuto ukupno 153 osobe (60 žena i 93 djece -48 dječaka i 45 djevojčica).

³⁸ Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK, Ministarstvo unutrašnjih poslova ZDK, Ministarstvo pravosuđa i uprave ZDK, Ministarstvo zdravstva ZDK, Kantonalno tužilaštvo ZDK, Kantonalni sud u Zenici, JZU Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti, Kantonalni zavod za besplatnu pravnu pomoć, Općina Zenica, Pedagoški zavod, Policijska uprava Zenica, JU Centar za socijalni rad Zenica, JU Dom zdravlja Zenica, Općinski sud u Zenici, Općinski sud u Kaknju, Općinski sud u Visokom, Općinski sud u Žepču, Općinski sud u Zavidovićima, Općinski sud u Tešnju, JU Dom-porodica Zenica, NVO: „Medica“ Zenica, Društvo socijalnih radnika ZDK, Centar za pravnu pomoć ženama, Udruženje „Gram Concordia“ Zenica, Udruženje „Romano centro“ Zenica

- u Psihološkom savjetovalištu podršku i pomoć je dobilo ukupno **335 osoba** (232 žene, 43 djece- 31 djevojčica i 12 dječaka i 60 muškarca), a na SOS telefon bilo je upućeno ukupno 722 poziva.

Bitno je naglasiti da na području Općine Zenica od 2007.godine aktivno se radi i sa počiniteljima nasilja u porodici, u okviru JZU Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti i centar za mentalno zdravlje, kao i kroz Psihološko savjetovalište „Medice“ Zenica na osnovu dobrovoljnog pristanka počinitelja, a što direktno doprinosi sistemskom pristupanju rješavanja problema nasilja, njegovih uzroka i pokušaja da se promijene usvojena ponašanja, a što i direktno doprinosi implementaciji Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH - odnosno zaštitnih mjera propisanih Zakonom. Novi Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH³⁹ preciznije definira vremenski okvir za izricanje zaštitnih mjera u svrhu zaštite zdravlja i sigurnosti žrtve, sprječavanja nasilja u porodici, te poduzimanja mjera preodgoja i liječenja nasilnih osoba⁴⁰, te predviđa da javne ustanove provode zaštitnu mjeru obaveznog psihosocijalnog tretmana.

Također, Medica Zenica je u saradnji sa Ministarstvom za rad i socijalnu politiku Zeničko-dobojskog kantona, a na osnovu člana 38. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine koji je donesen 13.03.2013. godine (Službene novine Federacije BiH⁴⁰, broj 20/13), inicirala uspostavljanje Koordinacionog tijela na nivou ZDK. Koordinaciono tijelo na nivou ZDK je uspostavljeno i koordinirat će rad svih nadležnih institucija na provođenju dvogodišnjeg Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog

Općina Zenica prati potrebe djece i odraslih i nastoji na njih odgovoriti, te u okviru svojih nadležnosti nastoji pomoći i dnevnim centrima za pomoć djeci⁴¹ iz različitih ranjivih grupa (žrtve nasilja, djeca sa posebnim potrebama...)

Također, Općina Zenica se suočava i sa problemom djece koja se nađu u prosjačenju ili da su izložena radnoj ili drugoj eksploataciji kao i djecu koja su direktno ili indirektno izložena nasilju u porodici i zajednici. U nastojanju da se ublaži odnosno riješi ovaj problem, Općina Zenica i JU Centar za socijalni rad Zenica, pozvali su „Medicu“ Zenica, referentnu organizaciju za traumu i nasilje, koja posjeduje dugogodišnju ekspertizu i iskustvo u radu sa ženama i djecom žrtvama traume i nasilja, da otvori novi servis – Dječiji dnevni centar. Dječiji dnevni centar kao novi servis „Medice“ Zenica otvoren je 23.08.2011. godine i u periodu 23.08.2011.godine do 30.11.2012.godine zbrinuto je i podržano ukupno:

³⁹ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici «Službene novine Federacije BiH», broj 28/13/ **13.3.2013./**

⁴⁰ Član 9. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici (Sl. novine FBiH broj 28/13) definiše vrste zaštitnih mjera Učiniocima nasilja u porodici izriču se sljedeće zaštitne mjere:

- 1) udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor,
- 2) zabrana približavanja žrtvi nasilja,
- 3) zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju,
- 4) obavezan psihosocijalni tretman,
- 5) obavezno liječenje od ovisnosti,
- 6) privremeno lišenje slobode i zadržavanje

⁴¹ „Medica“ Zenica-Sigurno mjesto za marginaliziranu djecu-Dječiji dnevni centar; UG Svijet u slikama-Dnevni centar-O djeci s autizmom ima ko da brine; UG Učitelj bez granica- Dnevni centar za osobe sa poteškoćama u razvoju; Društvo Crveni križ Zenica - Dnevni centar-Starost može biti drugačija; UG Dlan Dnevni centar-Nek' se čuje i moj glas; UG Lotos- Dnevni centar-Moja forma sreće-altruizam u praksi; UG Budi mi prijatelj - Dnevni centar za odrasle osobe sa intelektualnim poteškoćama ; UG Zvijezda - Dnevni centar za osobe i roditelje osoba sa posebnim potrebama; UG Pomirenje - Dnevni centar za djecu Mokušnice Zenica;

	23.08.- 31.12.2011.	01.01.- 31.12.2012.	01.01.- 30.11.2013	Ukupno
Djevojčice	18	46	39	103
Dječaci	18	45	26	89
Ukupno	36	91	65	192

Ovi podaci ukazuju da se broj prijavljenih/evidentiranih slučajeva nasilja povećava iz godine u godinu. Ali isto tako ovi podaci su samo vrh ledenog brijega jer kao što je i Studija o rasprostranjenosti nasilja na području BiH pokazala, mnoge žrtve ne prijavljuju nasilje zbog straha, stigmatizacije, srama ali i ekonomske ovisnosti.

Također, bitno je istaknuti da je pored direktne asistencije žrtvama nasilja neophodno raditi na stalnom podizanju svijesti javnosti o problemu traume i nasilja, informisanju građanstva o načinima zaštite.

Zdravstvo

Zdravstvena zaštita stanovništva na području općine Zenica se realizira na primarnom i sekundarnom nivou.

Na području općine Zenica djeluju sljedeće javne zdravstvene ustanove, i to:

- Dom zdravlja Zenica,**
- Kantonalna bolnica Zenica,
- Kantonalni zavod za javno zdravstvo,
- Kantonalni zavod za medicinu rada,
- Kantonalni zavod za liječenje bolesti ovisnosti
- Javna ustanova Apoteke »Zdravlje» Zenica**

Pored ovih ustanova tu je 6 privatnih ustanova/poliklinika⁴² kao i 15 privatnih stomatoloških ordinacija⁴³ i 5 privatnih apoteka⁴⁴. Primarnu zdravstvenu zaštitu na području Zenice organizira i sprovodi Javna ustanova «Dom zdravlja» Zenica.⁴⁵

Prema podacima iz Strategije razvoja ZDK 2010-2020⁴⁶, na području Općine Zenica ukupan broj liječnika iznosi 263, od kojih 96 u vanbolničkim ustanovama i 167 liječnika u bolničkim ustanovama, međutim podaci o spolu liječnika nisu dostupni kao ni podaci o broju ginekologa koji se ključni za zdravlje žena. Ipak prema podacima pomenute strategije, na 1 liječnika u vanbolničkoj ustanovi dolazi 1324 stanovnika, a u bolničkim ustanovama taj broj je manji i iznosi 483 stanovnika na jednog liječnika.

⁴² Poliklinika "Karabeg" (Zenica), Poliklinika "Medicom" (Zenica), Poliklinika "Sunce" (Zenica), Poliklinika "Dr.Šabić" (Zenica), Poliklinika "Zdravlje" Zenica, Pedijatrijska poliklinika PRIMA (Zenica),

⁴³ Infomacije preuzete sa web stranice Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona - <http://www.ljkzedo.com.ba/index.php/ustanove-clanstvo>

⁴⁴ "Pharmacia" Zenica, Apoteka MGM Kakanj-ispostava Zenica, "Eurolijek" Zenica, Zenilijek Zenica, Mr.Weiss

⁴⁵ Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona 2010-2020

⁴⁶ <http://www.zdk.ba/ministarstvo-za-privredu/programi/strategija-razvoja-zenicko-dobojskog-kantona-za-period-2010-2020godina>

Javna zdravstvena ustanova Dom zdravlja Zenica organizuje i sprovodi primarnu zdravstvenu zaštitu (PZZ) na području općine Zenica i jedan je od najvećih ustanova primarne zdravstvene zaštite u Federaciji BiH.

Primarna zdravstvena zaštita nalazi se u procesu reorganizacije uspostavljanjem sistema porodične medicine na području općine Zenica. Ovaj proces je još uvijek u toku, tako da Služba za opću medicinu svojim radom pokriva područje prigradskih i seoskih područja u općini Zenica i tako će se raditi do potpune implementacije sistema porodične medicine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.⁴⁷ Na osnovu dostupnih podataka, na području općine Zenica i to u užem gradskom području radi 11 porodičnih ambulanti, dok u prigradskim područjima u okviru Službe za opću medicinu radi ukupno 15 ambulanti, te postoje 2 ginekološke ambulante.

Kada specifično govorimo o zdravlju žena odnosno malignim oboljenjima kod žena, neophodno je istaći da je prema podacima Zavoda za javno zdravstvo FBiH - „Zdravstveno stanje stanovništva i organizacija zdravstvene zaštite u Federaciji BiH 2009. godine“, deset najčešćih lokalizacija raka čine ukupno 74,5% svih registriranih slučajeva raka žena: dojka (26,1%), grlić maternice (8,1%), pluća, bronh i traheja. (7,6%).⁴⁸

Deset vodećih malignih tumora među registriranim slučajevima raka u žena u FBiH, 2009. i 2008. godine

Lokalizacija	Rang	2009.		Rang	2008.	
		Broj registriranih oboljelih	Indeks strukture		Broj registriranih oboljelih	Indeks strukture
Dojka (C50)	1	493	26,1	1	554	24,2
Grlić maternice (C53)	2	153	8,1	2	177	7,7
Pluća, bronh i traheja (C33-34)	3	143	7,6	3	157	6,8
Tijelo maternice (C54)	4	135	7,1	4	139	6,1
Jajnik (C56)	5	108	5,7	6	131	5,7
Rektum (C19-20)	6	97	5,1	5	137	6,0
Želudac (C16)	7	97	5,1	8	107	4,7
Debelo crijevo (C18)	8	72	3,8	7	120	5,2
Jetra (C22)	9	56	3,0	9	74	3,2
Mozak, živčani sustav (C70-72)	10	53	2,8	10	70	3,0
Ostali (bez raka kože)		482	25,5		627	27,3
UKUPNO (bez raka kože)		1889	100,0		2293	100,0

Što se tiče uzroka smrtnosti kod žena oboljelih od raka prema podacima Zavoda za javno zdravstvo FBiH - „Zdravstveno stanje stanovništva i organizacija zdravstvene zaštite u Federaciji BiH 2009. godine“, kao i 2008. godine, rak dojke je, s nešto većim udjelom, vodeći uzrok smrti žena od raka. Na drugom mjestu je rak pluća, s manjim udjelom nego 2008. godine. Rak tijela maternice se u 2009. godini nalazi među deset vodećih.

⁴⁷ BH zdravlje - <http://bhzdravlje.ba/dom-zdravlja-zenica/>

⁴⁸ „Zdravstveno stanje stanovništva i organizacija zdravstvene zaštite u Federaciji BiH 2009. godine“- Zavod za javno zdravstvo FBiH. <http://www.zzjzfbih.ba/wp-content/uploads/2011/05/zdravstveno-stanje-stanovnistva-2009.pdf>

Deset vodećih uzroka smrti od malignih tumora kod žena u FBiH, 2009. i 2008. godine, indeks strukture

Lokalizacija	Rang	2009.		Rang	2008.	
		Broj umrlih	Indeks strukture		Broj umrlih	Indeks strukture
Dojka (C50)	1	244	14,9	1	203	13,2
Pluća, bronhi i traheja (C33-34)	2	213	13,0	2	203	13,2
Jetra (C22)	3	113	6,9	3	124	8,1
Želudac (C16)	4	113	6,9	4	123	8,0
Rektum (C19-20)	5	110	6,7	6	85	5,5
Gušterača (C25)	6	89	5,4	7	73	4,7
Jajnik (C56)	7	88	5,4	5	97	6,3
Mozak, živčani sustav (C70-72)	8	86	5,3	9	71	4,6
Debelo crijevo (C18)	9	69	4,2	10	60	3,9
Tijelo maternice (C54)	10	51	3,1			
Bilijarni trakt				8	73	4,7
Ostali		460	28,2		427	27,8
UKUPNO (bez kože)		1636	100,0		1539	100,0

Iako Općina Zenica, odnosno Kantonalna bolnica predstavlja primjer dobre prakse jer od 01.02.2011.godine pri Kantonalnoj bolnici Zenica djeluje Služba za bolesti dojke „Breast Unit“, ipak neophodno je preventivno djelovati i podizati svijest o važnosti redovnih pregleda, ali isto tako kreirati podržavajuće i nestigmatizirajuće okruženje kroz različite kampanje.

Nevladina organizacija UG Život već niz godina organizuje i realizuje edukativno preventivne aktivnosti za bolesti dojke na području općine Zenica.

Participacija žena u političkom životu i donošenju odluka

Imajući na umu Član 20. stav 1 i 2⁴⁹ Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, na području općine Zenica, minimalna zastupljenost žena od 40% u političkom životu i procesu donošenja odluka još uvijek nije u potpunosti zadovoljena.

Kada analiziramo Lokalne izbore iz 2012.godine i Lokalne izbore iz 2008.godine, očigledno je da su sve političke opcije na izbornim listama zadovoljile kvotu od najmanje 30% zastupljenosti žena na listama, a što je predviđao Izborni zakon Bosne i Hercegovine, prije Izmjena i dopuna izbornog Zakona. Međutim, komparacijom izbornih rezultata iz 2008.godine kada je u Vijeću Općine Zenica od ukupno 31 vijećničkog mandata izabrano 4 općinske vijećnice ili 12,9% sa rezultatima Lokalnih izbora 2012.godine kada je u Vijeće Općine Zenica od ukupno 31 vijećničkog mandata izabrano 7 vijećnica ili 22,58%, a sadašnja situacija je da ih je 8, može se zaključiti da Općina Zenica bilježi porast u broju izabranih

⁴⁹ (1) Državna tijela na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, osigurat će i promovirati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ova obaveza postoji i za sve ovlaštene predlagачe prilikom izbora predstavnika i delegacija u međunarodnim organizacijama i tijelima.

(2) Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu 40% u tijelima iz stava (1) ovog člana.

žena u Vijeće Općine Zenica, ali to još uvijek ne zadovoljava odredbu iz Člana 20. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH.

U cilju postizanja ravnopravne zastupljenosti žena u politici i na pozicijama donošenja odluka prema odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, nevladine organizacije u BiH pokrenule su različite kampanje kao što je "101 razlog zašto glasati za žene!" u 2010. i 2012. godini kao i kampanja "Glasajte za žene" u 2012. godini. Navedeni podaci također, upućuju i na to da su kampanje za davanje većih mogućnosti ženama na izborima koje su vodile nevladine organizacije kao što je „Medica“ Zenica, imale odjeka i uspjeha, ali isto tako da je neophodno kontinuirano i dugoročno raditi u ovoj oblasti.

Kada se posmatraju radna tijela i komisije pri Općini Zenica može se reći da tu nije u potpunosti zadovoljena odredba Zakona o ravnopravnosti spolova jer od ukupno 84 mjesta u 11 komisija/tijela, 21 mjesto ili 25% pripada ženama. Potrebno je istaći da Komisija za mlade i Komisija za ravnopravnost spolova imaju veću zastupljenost žena od 40% dok u sastavu Komisije za društvene djelatnosti, Komisije za ekonomske odnose i Komisije za izbor i imenovanje uopće nema žena.

S druge strane kada se posmatraju 72 mjesne zajednice Općine Zenica koje predstavljaju obavezan oblik mjesne samouprave putem kojih građani sudjeluju u odlučivanju o poslovima iz samoupravnog djelokruga i lokalnim poslovima koji neposredno i svakodnevno utječu na njihov život i rad, možemo vidjeti da od ukupno 72 pozicije predsjednika/predsjednice mjesne zajednice samo 2 žene ili 2,77% su predsjednice (MZ Sejmen i MZ Mokušnice) što je daleko od zadovoljenja Zakona o ravnopravnosti spolova BiH. Neznatno bolja situacija je, ali opet ne zadovoljava Član 20. Zakona o ravnopravnosti spolova kao ni Član 71. Statuta Općine Zenica⁵⁰ kada su u pitanju zamjenici/zamjenice predsjednika/predsjednice Savjeta mjesne zajednice jer od ukupno 69 imenovanih zamjenika (prema dostupnim podacima 3 mjesne zajednice nemaju zamjenike i zamjenice i to MZ Tetovo, MZ Puhovac i MZ Jalija) 8 žena ili 11,59% na području Općine Zenica obnaša funkciju zamjenice predsjednika/predsjednice mjesne zajednice (MZ Centar, MZ Pišće, MZ Drivuša, MZ Brist, MZ Pehare, MZ Crkvice, MZ Gornje Crkvice, MZ Sejmen). Također, iz navedenih podataka primjetno je da žene koje obnašaju funkciju predsjednica mjesnih zajednica ili zamjenica predsjednika/predsjednice Savjeta mjesne zajednica u većini slučajeva su iz gradskih ili prigradskih mjesnih zajednica, dok niti jedna žena nije iz udaljenijih ruralnih mjesnih zajednica Općine Zenica.

Također, od ukupno 6 sekretara za grupe mjesnih zajednica, samo je jedna žena sekretar.⁵¹

U Općinskoj upravi i administraciji je približno zadovoljena odredba iz Člana 20. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH jer od ukupno 15 istaknutih pozicija/funkcija (9 pomoćnika načelnika, 3 direktora Stručnih službi, 1 Sekretar općinske uprave i 2 savjetnika načelnika) 5 funkcija (3 pomoćnice načelnika i 2 direktorice Stručnih službi) obnašaju žene što čini 33,33% .

Po pitanju direktorskih pozicija u javnim ustanovama na području općine Zenica, evidentno je da još uvijek nije zadovoljen Član 20. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, jer trenutno od

⁵⁰ **Član 71. Statuta Općine Zenica** „Prijedlog kandidata za člana Savjeta mjesne zajednice mogu podnijeti: građani (pojedinačno ili grupno), organi političkih stranaka, druge organizacije i udruženja koja djeluju na području mjesne zajednice.

Prilikom predlaganja i izbora članova Savjeta mjesne zajednice mora se voditi računa da sastav članova odražava približno nacionalnu strukturu stanovništva, te da spolovi budu ravnopravno zastupljeni.

⁵¹ Izvor informacija za mjesne zajednice: web stranica Općine Zenica; www.zenica.ba; dokument Pregled mjesnih zajednica preuzet 09.06.2013. godine

ukupno 9 javnih ustanova⁵² kojima je osnivač Općina Zenica 4 žene ili 44,44% obnašaju direktorske pozicije i to u JU Dom zdravlja Zenica, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, JU Centar za socijalni rad Zenica i JU Dom penzionera.

Kada su u pitanju predškolske i osnovne škole situacija je drugačija odnosno 66,66% (4 žene) direktorskih pozicija u vrtićima Općine Zenica obnašaju žene, a što se ujedno vezuje i za stereotipno stajalište da je rad u predškolskim institucijama žensko zanimanje.

U 18 osnovnih škola na području Općine Zenica, skoro pa je zadovoljen Zakon o ravnopravnosti spolova BiH, odnosno broj žena koje obnašaju funkciju direktorice osnovne škole iznosi 7 ili 38,88%.

Međutim, kada se posmatra viši stepen obrazovanja, odnosno srednje škole na području Općine Zenica može se zaključiti da je broj žena na direktorskim pozicijama znatno niži u poređenju sa osnovnim školama, od ukupno 11 srednjih škola 3 pozicije ili 27,27% pripada ženama. Ovi podaci također ukazuju na to da što je viši stepen značaja institucije, to je manji broj žena na pozicijama donošenja odluka o čemu govore i podaci o Univerzitetu u Zenici, iako sam rad, djelovanje Univerziteta u Zenici nije u okviru nadležnosti lokalne samouprave. Ipak, u svrhu ukazivanja na disparitet spolova po pitanju obrazovnih institucija/ustanova bitno je istaći da menadžment Univerziteta u Zenici sastoji se od 6 članova i članica i to : 4 muškarca – rektor, prorektor za nastavu i studentska pitanja, prorektor za međunarodnu saradnju i osiguranje kvalitete, prorektor za naučno-istraživački rad) i 2 žene (žena prorektor za finansije i razvoj univerziteta i žena generalni sekretar). Od ukupno 8 fakulteta u Zenici niti jedna žena ne obnaša poziciju dekanese, a od ukupno 40 katedri od kojih su za 31 bili dostupni podaci na web stranici Univerziteta i fakuleta, samo 7 žena ili 22 % su šefice katedri.

Mediji

Kao što je opće poznato mediji su važno sredstvo za promovisanje i postizanje ljudskih prava i rodne ravnopravnosti. Na području općine Zenica izlazi i nekoliko časopisa: *Zeničke sveske*, *Krijesnica*, *Didaktički putokazi*, a izdavači su *Bosansko narodno pozorište*, *Biblioteka*, *Pedagoški zavod*, *Matica hrvatska* i izdavačka kuća *Vrijeme*. Tome treba dodati i nekoliko stručnih časopisa iz specifičnih oblasti (medicina, tehničke struke i slično).

Kao javni servisi u Zenici djeluju: lokalna radio-televizijska stanica – *RTV Zenica* i *Informacionotehnički centar RTVBHT1* i *RTVFBiH*.

Programe emitiraju radiostanice u koje spadaju: *BM radio*, *Radio Zenit* i *Q radio*. Također, izlazi i jedan sedmični list – *Naša riječ*, te jedan dvosedmični list – *Superinfo*, koji je za čitaoce besplatan.

Analizom programskih sadržaja medija na području općine Zenica, evidentno je da rodna komponenta nije dovoljno inkorporirana.⁵³

⁵² JU Dom zdravlja Zenica, JU Opća biblioteka Zenica, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, JU Centar za socijalni rad Zenica, JU Bosansko narodno pozorište, JU Muzej grada Zenica, JU Dom penzionera, JU Dom porodica Zenica, JU Dom za stara lica Zenica.

⁵³ „Mediji u BiH o pojavama spolnog/rodnog nasilja“, oktobar, „Medica“ Zenica, 2007. godina - monitoring i analiza pisanja medija, 2006. / 2007. godine

Poglavlje I – OBRAZOVANJE

1. Program

Kreirati okruženje i materijalno-tehničke uslove uključujući smještajne kapacitete za djevojke, sa posebnim fokusom na djevojke iz ruralnih sredina, sa ciljem stvaranja neometanog pristupa obrazovnom sistemu.

1.1. Projekat

Izgradnja Internata za djevojke iz ruralnih sredina iz socijalno ugroženih kategorija u Općini Zenica.

Nositelji odgovornosti:

Općina Zenica

Partneri:

TIKA

Vremenski okvir:

Do 2015.godine

1.2. Projekat

Motivisanje učenica iz ruralnih sredina za nastavak školovanja uvođenjem povlastica na prevoz.

Nositelji odgovornosti:

Općina Zenica

Partneri:

Roditelji, škole, mjesne zajednice, mediji, prevozničke agencije, mediji, nevladine organizacije

Vremenski okvir:

Školska 2014/2015

1.3. Projekat

Adaptacija slobodnog prostora u objektu autobuske stanice i prilagođavanje za potrebe mladih koji putuju zbog školovanja sa posebnom prilagodbom za učenice i studentice.

Nositelji odgovornosti:

Općina Zenica

Partneri:

Javna ustanova Opća biblioteka, JP Zenicatrans, škole, fakulteti, roditelji, mediji

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

2. Program

Provoditi istraživanja o stavovima prema rodno zasnovanom nasilju, ravnopravnosti spolova, o pravima i potrebama djece i o volonterizmu.

2.1. Projekti

Istraživanje sa učenicima osmih i devetih razreda.

Nositelji odgovornosti:

„Medica“ Zenica

Partneri:

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta ZDK, Pedagoški zavod Zenica, Općina Zenica-nadležne službe, osnovne škole, Kooordinaciono tijelo nevladine i međunarodne organizacije, mediji.

Vremenski okvir:

2014.godina

2.2.Projekat

Rodno senzitivna analiza školskih programa i udžbenika.

Nositelji odgovornosti:

Otvoreno

Partneri:

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta ZDK, Pedagoški zavod Zenica, Općina Zenica-nadležne službe, osnovne škole, Kooordinaciono tijelo, nevladine i međunarodne organizacije, mediji i dr.

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

2.3. Projekat

Na osnovu pokazatelja istraživanja. Osmisliti i realizirati edukativno-preventivne aktivnosti prilagođene uzrastu djece i mladih u odgojno-obrazovim ustanovama .

Nositelji odgovornosti:

Pedagoški zavod Zenica

Partneri:

Osnovne i srednje škole, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, Općina Zenica, Komisija za ravnopravnost spolova Općine Zenica, nevladine i međunarodne organizacije, mediji.

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

Poglavlje II – CJELOŽIVOTNO UČENJE, OSPOSOBLJAVANJE I KREIRANJE PRILIKA ZA ZAPOŠLJAVANJE

1. Program

Ekonomsko osnaživanje putem doedukacije, prekvalifikacije i usavršavanja u skladu sa potrebama žena i djevojaka u ruralnim i urbanim sredinama.

1.1. Projekat

Edukativno osnaživanje žena u ruralnim sredinama za jačanje poduzetništva.

Nositelji odgovornosti:

Medica Zenica

Partneri:

Općina Zenica, Biro, mjesne zajednic, mediji, nevladine i međunarodne organizacije

Vremenski okvir:

2014-2017.godine

1.2. Projekat

Prilagođavanje svih planova implementacije Strategije razvoja Zenice u skladu sa Zakonom ravnopravnosti spolova.

Nositelji odgovornosti:

Općinski razvojni tim i Općinski tim za monitoring i evaluaciju Razvojne strategije Općine Zenica

Partneri:

Komisija za ravnopravnost spolova, Komisija za propise, Komisija za ekonomske odnose, Agencija ZEDA, Agencija REZ, nevladine organizacije

Vremenski okvir:

2014-2017.godine

1.3. Projekat

Podizanje svijesti o poduzetništvu žena i kreiranju jednakih mogućnosti za žene i muškarce u lokalnoj zajednici, kroz edukativno promotivne aktivnosti.

Nositelji odgovornosti:

Općina Zenica

Partneri:

Komisija za ravnopravnost spolova Općine Zenica, mjesne zajednice, mediji, nevladine organizacije

Vremenski okvir

2014-2017.godina

1.4. Projekat

Uvođenje mehanizama redovnog praćenja i analiziranje javnih usluga PULS metodologijom.

Nositelji odgovornosti:

Općina Zenica

Partneri:

Medica Zenica, mjesne zajednice, građani, RTV Zenica i ostali mediji, nevladine organizacije

Vremenski okvir:

Jednom godišnje

Poglavlje III – RODNO ZASNOVANO NASILJE

1. Program

Sveobuhvatna podrška i pomoć ženama i djeci žrtvama nasilja u porodici i zajednici

1.1. Projekat

Sigurna kuća

Nositelji odgovornosti:

Medica Zenica

Partneri:

Općina Zenica, JU Centar za socijalni rad Zenica, Policija, Tužilaštvo, sudstvo, zdravstvene ustanove-hitna pomoć, JU Dom zdravlja, Centar za mentalno zdravlje, JZU Kantonalni zavod za bolesti ovisnosti, Pedagoški zavod Zenica, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, osnovne i srednje škole, Univerzitet u Zenici, fakulteti, mjesne zajednice, domaće i međunarodne nevladine organizacije, mediji, građani

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

1.2. Projekat

Pružanje stručne podrške i pomoći za žrtve nasilja u porodici i zajednici u okviru Psihološkog savjetovišta „Medice“ Zenica.

Nositelji odgovornosti:

Medica Zenica

Partneri:

Općine Zenica, JU Centar za socijalni rad Zenica, Policija, Tužilaštvo, sudstvo, zdravstvene ustanove-hitna pomoć, JU Dom zdravlja, Centar za mentalno zdravlje, JZU

Kantonalni zavod za bolesti ovisnosti, Pedagoški zavod Zenica, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, osnovne i srednje škole, Univerzitet u Zenici, fakulteti, mjesne zajednice, domaće i međunarodne nevladine organizacije, mediji, građani

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

1.3. Projekat

Kontinuiran rad i pružanje stručne podrške i pomoći počiniteljima nasilja u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici FBiH.

Nositelji odgovornosti:

JU Dom zdravlja Zenica-Centar za mentalno zdravlje, JZU Kantonalni zavod za bolesti ovisnosti ZDK

Partneri:

Općina Zenica, JU Centar za socijalni rad Zenica, Policija, Tužilaštvo, sudstvo, Pedagoški zavod Zenica, Općina Zenica, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, osnovne i srednje škole, Univerzitet u Zenici, fakulteti, mjesne zajednice, domaće i međunarodne nevladine organizacije, mediji, građani

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

1.4. Projekt

Pružanje podrške i pomoći žrtvama nasilja u porodici i zajednici kroz SOS telefon

Nositelji odgovornosti:

Medica Zenica,

Partneri:

Općina Zenica, JU Centar za socijalni rad Zenica, Policija, Tužilaštvo, sudstvo, zdravstvene ustanove-hitna pomoć, JU Dom zdravlja, Centar za mentalno zdravlje, JZU Kantonalni zavod za bolesti ovisnosti, Pedagoški zavod Zenica, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, osnovne i srednje škole, Univerzitet u Zenici, fakulteti, mjesne zajednice, domaće i međunarodne nevladine organizacije, mediji, građani

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

1.5. Projekat

Dnevni centar - Sigurno mjesto za marginaliziranu djecu

Nositelji odgovornosti:

Medica Zenica

Partneri:

Općina Zenica, Centar za socijalni rad Zenica, Policija, Tužilaštvo, sudstvo, zdravstvene ustanove-hitna pomoć, JU Dom zdravlja, Centar za mentalno zdravlje, Forum za bezbjednost

općine Zenica, JZU Kantonalni zavod za bolesti ovisnosti, Pedagoški zavod Zenica, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, osnovne i srednje škole, Univerzitet u Zenici, fakulteti, mjesne zajednice, domaće i međunarodne nevladine organizacije, mediji, građani

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

2. Program

Podizati svijesti javnosti na razbijanju predrasuda i stereotipa o muškim/ženskim ulogama i poziciji žena.

2.1. Projekat

Kreiranje inovativnih modela sa promotivno edukativnim aktivnostima o rodno zasnovanom nasilju

Nositelji odgovornosti:

Medica Zenica

Partneri;

Tužilaštvo, sudstvo, zdravstvene ustanove-hitna pomoć, JU Dom zdravlja, Centar za mentalno zdravlje, JZU Kantonalni zavod za bolesti ovisnosti, Pedagoški zavod Zenica, JU Predškolski odgoj i obrazovanje, osnovne i srednje škole, Općina Zenica, Univerzitet u Zenici, fakulteti, mjesne zajednice, domaće i međunarodne nevladine organizacije, mediji, građani

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

2.2. Projekat:

Kreiranje medijskih inovativnih modela o rodno zasnovanom nasilju, doprinosu žena iz ruralnih i urbanih sredina u privatnoj i društvenoj sferi.

Nositelji odgovornosti:

JP RTV Zenica

Partneri:

Općina Zenica, odgojno-obrazovne ustanove, Komisija za ravnopravnost spolova Općine Zenica, Zavod za zapošljavanje ZDK, mjesne zajednice, nevladine i međunarodne organizacije, ostali mediji, građani i dr.

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

Poglavlje IV – ZDRAVSTVO

1. Program

Unaprijediti zdravstveno stanje i podsticati preventivne preglede sa fokusom na reproduktivno zdravlje žena i najčešćih malignih oboljenja.

1.1. Projekat

Kontinuirane edukacije i kampanje za žene i djevojke u urbanim i ruralnim sredinama o rizicima, načinima zaštite i prevencije najčešćih malignih oboljenja kod žena i reproduktivnog zdravlja.

Nositelji odgovornosti:

Zdravstvene ustanove,

Partneri:

Općina Zenica, Zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva ZDK, mediji, domaće i nevladine organizacije i dr.

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

1.2. Projekat

Organizovati periodične besplatne preventivne preglede u prigradskim i ruralnim područjima u svrhu prevencije i zaštite reproduktivnog zdravlja žene.

Nositelji odgovornosti:

JU Dom zdravlja

Partneri:

Općina Zenica, mjesne zajednice, Zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva ZDK,

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

2. Program

Senzibilizacija zdravstvenog osoblja i javnosti o mogućnosti korištenja postojećih referalnih mehanizama u cilju prevencije i prepoznavanja različitih oblika nasilja.

2.1. Projekat

Edukacija i jačanje kapaciteta zdravstvenog osoblja o mogućnosti korištenja postojećih referalnih mehanizama i prepoznavanja različitih oblika nasilja.

Nositelji odgovornosti:

Općina Zenica – Služba za društvene djelatnosti

Partneri:

Zavod za javno zdravstvo, Ministarstvo zdravstva ZDK, mediji, domaće i međunarodne nevladine organizacije i dr.

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

Poglavlje V – POLITIČKI ŽIVOT I DONOŠENJE ODLUKA

1. Program

Postizanje ravnopravne zastupljenosti spolova u javnom i političkom životu Općine Zenica.

1.1. Projekat

Kontinuirana edukacija žena u mjesnim zajednicama u cilju njihovog osposobljavanja za rad u organima mjesnih zajednica.

Nositelji odgovornosti:

Općina Zenica

Partneri:

Mjesne zajednice, Komisija za ravnopravnost spolova Općine Zenica, nevladine i međunarodne organizacije, mediji, građani i dr.

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

1.2. Projekat

Jačati kapacitete žena kroz edukaciju za aktivnu participaciju u predizbornim kampanjama i osposobljavanju za rad u Vijeću Općine Zenica i drugim pozicijama za donošenje odluka.

Nositelji odgovornosti:

Političke partije

Partneri:

Općina, Komisija za ravnopravnost spolova Općine Zenica, mjesne zajednice, nevladine organizacije, mediji i dr.

Vremenski period:

2014-2017. godine

Poglavlje VI – RODNO SENZITIVNI MEDIJI

1. Program

Promocija rodne ravnopravnosti u svim sferama života.

1.1. Projekat

Omogućiti dovoljan medijski prostor za podizanje svijesti o davanju jednakih mogućnosti ženama i muškarcima u društvenom i političkom životu Općine Zenica kao i podizanju svijesti o rodno zasnovanom nasilju.

Nositelji odgovornosti:

JP RTVZE

Partneri:

Općina Zenica, mediji, Komisija za ravnopravnost spolova Općine Zenica, domaće i međunarodne nevladine organizacije, političke partije, i ostali mediji i dr.

Vremenski okvir:

2014-2017. godine

MJERE ZA PRAĆENJE REALIZACIJE GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE ZENICA

- Načelnik Općine Zenica formira tijelo za izradu mehanizama i praćenje realizacije Gender akcionog plana.
- Razviti rodno senzibilizirane mehanizme praćenja realizacije aktivnosti Gender Akcionog plana Općine Zenica.
- U procesu ažuriranja Strategije razvoja Općine Zenica unijeti Gender akcioni plan za period 2014-2017, kao sektorsku politiku.
- Inicirati imenovanje predstavnica/predstavnik iz nevladinog sektora u sastav Komisije za ravnopravnost spolova Općine Zenica, a koji nije politički angažovan.

		Poglav lje III	Sigurna kuća																Medica Zenica	
		Poglav lje II	Pružanje stručne podrške i pomoći za žrtve nasilja u porodici i zajednici u okviru Psihološk og savjetoval išta „Medice“ Zenica.																Medica Zenica	

